

Systemdokumentasjon

Elektronisk valgadministrasjon - EVA Resultat

Innhold

- Introduksjon
 - Strategi for systemdokumentasjon
 - Effektiv systemdokumentasjonsforvaltning
 - Overordnet systembeskrivelse - EVA
 - EVA - Bruksområder
 - Kontekstdiagram
 - Verdikjedekontekst
- Overordnet beskrivelse - EVA Resultat
 - EVA Resultat
 - Bruksområde
 - Kontekstdiagram
 - Verdikjedekonteksts
 - Sikkerhetsstrategi
 - Kontekst for sikkerhetsstrategi
 - Sikkerhet gjennom lagdeling
 - Policies og prosedyrer
 - Policy
 - Prosedyre
 - Valgdirektoratets policies
 - Kommunikasjon over internett
 - Kryptering av kommunikasjon over internett
 - Sertifikater / PKI
 - Klientsertifikater
 - Funksjonelle moduler
 - Mandatberegning
 - Partiidelsprognose
 - Videreformidling av valgresultat
 - Valgresultatdomenet
- Arkitektur
 - Innledning
 - EVA Resultats utvikling
 - Applikasjonskonfigurasjon
 - Applikasjonsarkitektur
 - Sikring av infrastruktur
 - Tilgangsbegrensning
 - Redundans
 - Moduler i EVA Resultat
 - Mottak
 - Backend
 - Datamodell
 - Database
 - Frontend
 - Integrasjoner
 - Vedlegg
 - API-beskrivelse valgresultater
 - Pronosemodell matematisk beskrivelse

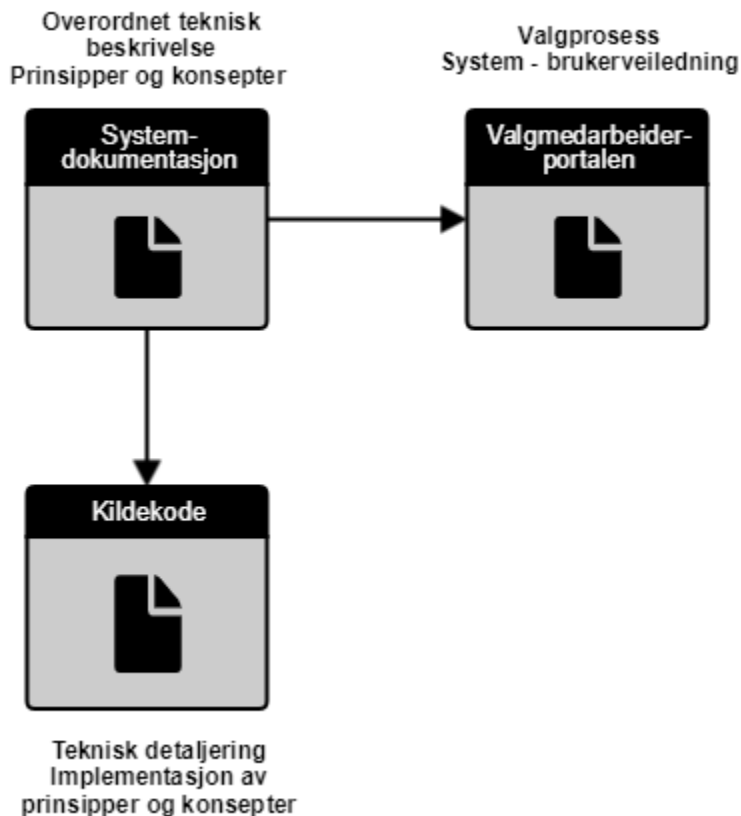
Introduksjon

Systemdokumentasjonen gir en overordnet beskrivelse av EVA -systemet fra et funksjonelt og teknisk perspektiv.

Dokumentet gir beskrivelser på et konseptuelt nivå, og er ikke en uttømmende teknisk beskrivelse av EVA. Konsepter og prinsipper gir i sin tur bakgrunn til kildekode og konfigurasjon som er hoveddokumentasjonen for systemet på et detaljert teknisk nivå.

Inngående beskrivelser av selve valgprosessen er gitt på valgmedarbeiderportalen, med brukerveiledning, prosess- og rutinebeskrivelser, samt skjematiske framstillinger av prosess.

Skisse som illustrerer hvordan dokumentasjonen er organisert:

Strategi for systemdokumentasjon

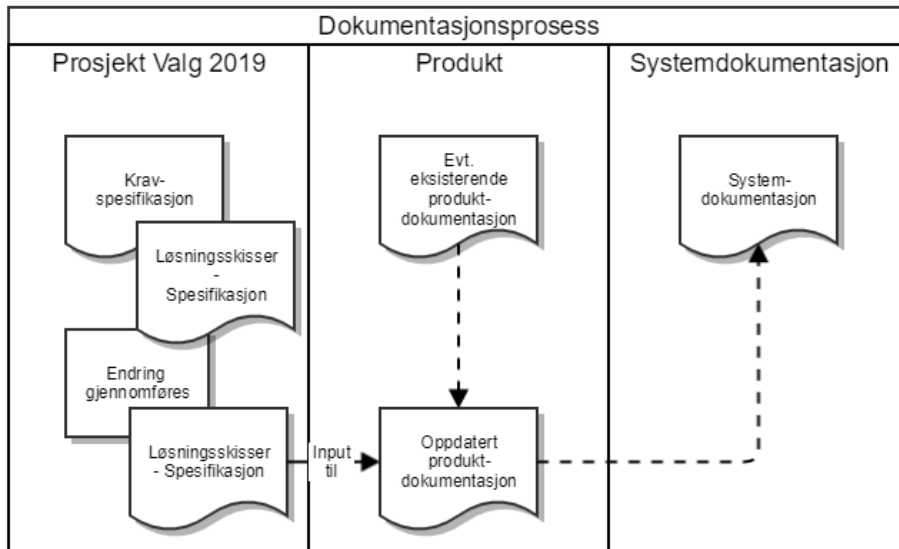
Valgdirektoratet bruker Atlassian Confluence (wiki) for å dokumentere IT-løsninger og systemer som utvikles og forvaltes av Valgdirektoratet. Systemdokumentasjon er derfor generert ut i fra det dette systemet.

Dokumentasjonen forankrer en enhetlig forståelse av hvordan systemet virker for å oppfylle de krav som stilles, dokumentasjonen brukes også som hjelpemiddel i utviklingsprosessen. Dokumentasjonen er ikke detaljert på et kodenært nivå, for å sikre en bestandig dokumentasjon som gir nødvendig overblikk og forståelse av prosesser og konsepter. Konkrete implementasjonsdetaljer må leses i kildekoden.

Effektiv systemdokumentasjonsforvaltning

Systemdokumentasjonen for Valgdirektoratets IT-systemer er bygget opp som et aggregat av de enkelte produktdokumentene, man unngår dermed duplisering og forvaltning av duplisert dokumentasjon og informasjon. Dette betyr også at informasjonen i systemdokumentasjonen er den samme informasjonen som brukes internt i Valgdirektoratet knyttet til systemforvaltningen, og således er *levende* og *benyttet* dokumentasjon.

Skissen illustrerer hvordan systemdokumentasjon bygges opp og vedlikeholdes

- Et krav stilles og spesifikasjon / løsningsskisser lages i Confluence.
- Endringen gjennomføres, systemet er nå endret ihht. spesifikasjon / løsningsskisse
- Eventuell eksisterende produktokumentasjon for det gitte området / den gitte funksjonen oppdateres, eller ny dokumentasjon legges til
- Systemdokumentasjonen oppdateres siden den er et aggregat av produktokumentasjonen

Overordnet systembeskrivelse - EVA

EVA - (Elektronisk valgadministrasjon) er Valgdirektoratets IT-støttesystemportefølje som kommuner og fylkeskommuner kan benytte seg av for å forenkle valg gjennomføringen. EVA er ikke et saksbehandlingssystem og kan ikke erstatte valgstyrene sitt ansvar for å påse at valghendelsene blir gjennomført etter gjeldende regelverk, men fungerer som et støtteverktøy for kommuner og fylkeskommuner i de ulike fasene av valg gjennomføring. EVA har funksjonalitet som støtter opp om gjennomføringen av

- Stortingsvalg
- Fylkestingsvalg
- Kommunestyrevalg
- Direkte valg til kommunedelsutvalg
- Sametingsvalg
- Lokalvalg til Longyearbyen

Systemporteføljen brukes også av Valgdirektoratet til oppfølging av valg gjennomføring, samt til rapportering til 3. parter.

EVA - Bruksområder

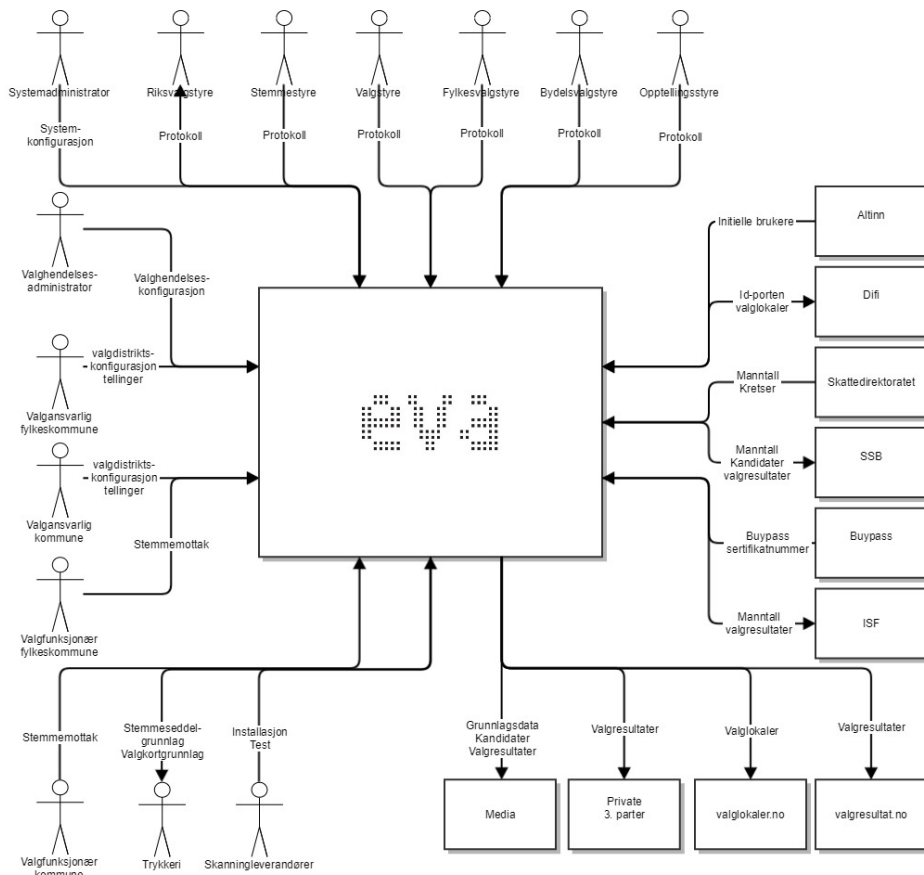
Valgavviklingen foregår over 4 faser og EVA porteføljen støtter alle disse fasene:

- Forberedelsesfasen
 - EVA Admin
- Stemmegivningsfasen
 - EVA Admin
- Opptellingsfasen
 - EVA Admin
 - EVA Skanning
 - EVA Resultat
- Valgoppgjøringsfasen
 - EVA Admin
 - EVA Resultat

Som det framgår av oversikten over brukes EVA Admin i alle faser, mens andre deler av porteføljen kun brukes for utvalgte faser.

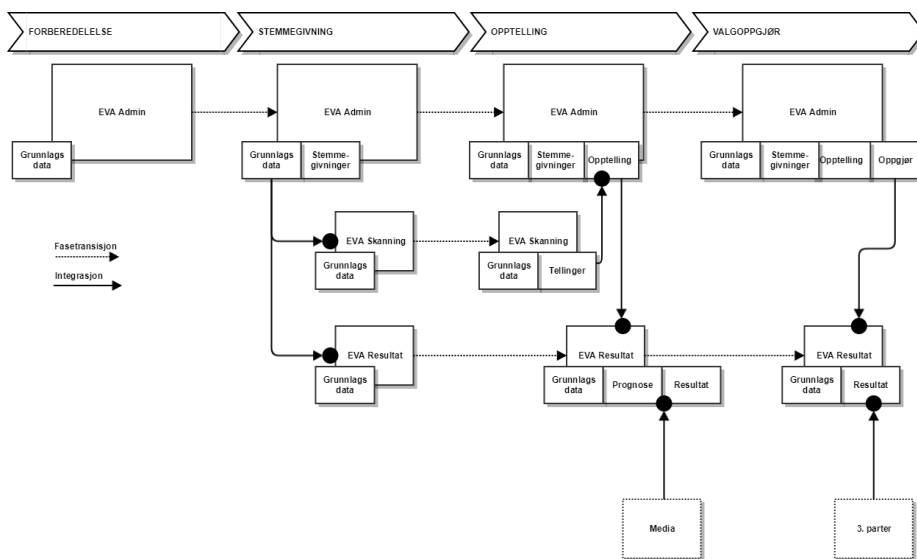
Kontekstdiagram

Diagrammet under beskriver de aktører og systemer / etater som har interaksjon og/eller interesser i/for EVA porteføljen.

Verdikjedekontekst

Diagrammet beskriver EVA systeminteraksjon i valg gjennomførings verdikjeden, kun hovedmoduler og aktører er inkludert i diagrammet.

Dette dokumentet omhandler kun EVA Resultat, de andre modulene beskrives i separate dokumenter spesifikke for den enkelte modul.

Overordnet beskrivelse - EVA Resultat

EVA Resultat

EVA Resultat er IT-systemet som brukes for å beregne og eksponere valgnattsprognose samt foreløpig og endelig valgresultat.

Når en opptelling er godkjent i EVA Admin, rapporterer kommunene og fylkeskommunene dette videre til EVA Resultat. I EVA Resultat ligger prognosemodellen som direktoratet tilbyr. Mediehus kan skrive en avtale med direktoratet for å benytte prognosemodellen.

Valgdirektoratet formidler også prognose og valgresultater via nettstedet valgresultat.no. Her presenteres resultatene i tall på en nøytral måte. Tallene hentes direkte fra EVA Resultat, og er de samme tallene som mediehusene får tilgang til. Valgdirektoratet publiserer sin prognose klokken 21.00 på valgresultat.no.

Kommunene og fylkeskommunene benytter kun EVA Admin og EVA Skanning. EVA Resultat er en intern applikasjon i Valgdirektoratet som kun sender tall mellom applikasjon og ut til andre interessenter.

Bruksområde

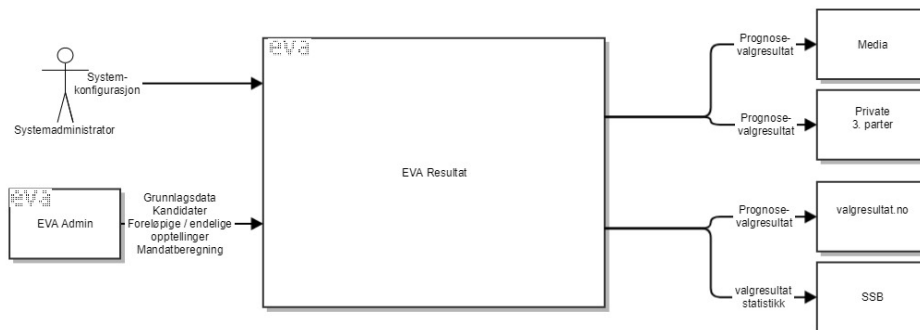
EVA Resultat brukes i opptellings- og valgoppgjørfsfasen for beregning og eksponering og prognose samt valgresultater:

- Opptellingsfasen
 - Prognose beregnes fra valglokalene stenger til ca 01:00 - 02:00 påfølgende natt
 - Prognosen baserer seg på forhåndsstemmer og innkommende resultater underveis
 - Prognosen gir antatt partifordeling og mandatberegning
 - Når grunnlaget er komplett presenteres det faktiske valgresultatet og den antatte mandatfordelingen
- Valgoppgjørfsfasen
 - Når valgoppgjør er gjennomført og endelig valgresultat foreligger med mandatkåringer presenteres det endelige valgresultatet med mandatfordeling

EVA Resultat eksponerer historiske valgresultater og statistikk og er således det eneste systemet i EVA porteføljen som også er aktivt utover valg gjennomføringen.

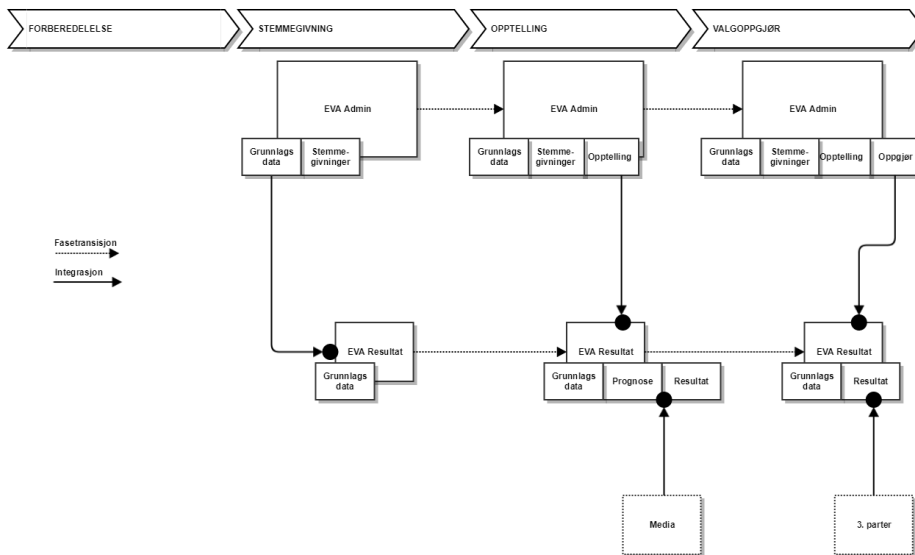
Kontekstdiagram

Kontekstdiagrammet beskriver de aktører og systemer som bruker EVA Resultat

Verdikjedekontekts

Diagrammet beskriver EVA systeminteraksjon i valg gjennomførings verdikjeden med fokus på EVA Resultat, kun sanntidsintegreerte 3. parter er inkludert i diagrammet

Sikkerhetsstrategi

Kontekst for sikkerhetsstrategi

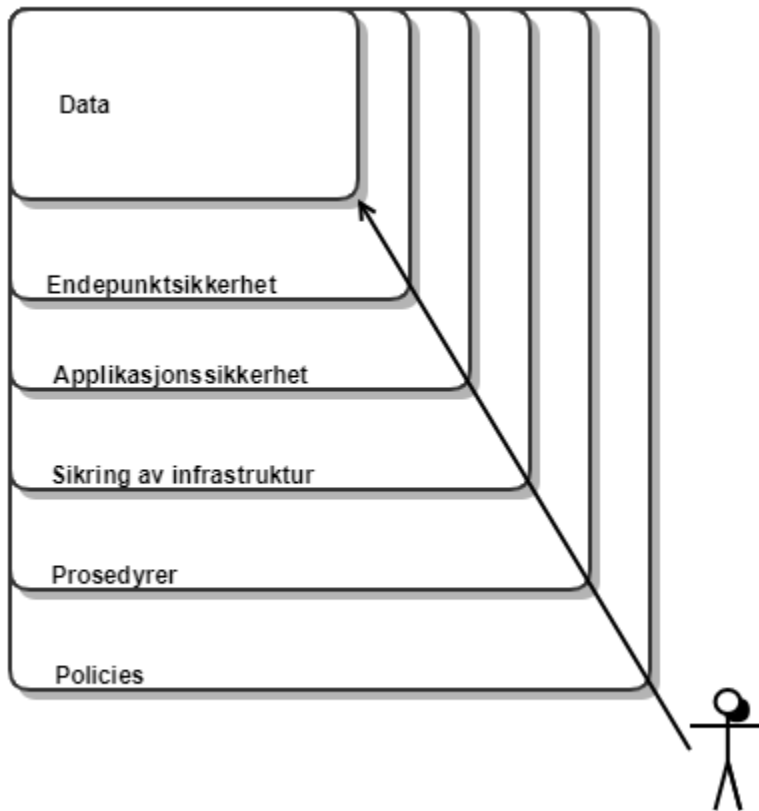
Sikkerhetsstrategien for EVA porteføljen inngår som en del av Valgdirektoratets policies for informasjonssikkerhet, sikkerhet og styring og kontroll.

Sikkerhet gjennom lagdeling

Applikasjonene sikres gjennom lagdeling som konseptuelt kan deles inn som følger:

- Policies
- Prosedyrer
- Sikring av infrastruktur
- Applikasjonssikkerhet
- Endepunktsikkerhet

Skisse som illustrerer lagdelingen som er beskrevet over

Policies og prosedyrer

Valgdirektoratet har utarbeidet policies og prosedyrer for sikkerhet.

Policy

En policy beskriver overordnede føringer og prinsipper for etablering, oppfølging og forbedring av et funksjonsområde.

Prosedyre

En prosedyre beskriver konkret framgangsmåter for å etterkomme en eller flere policies.

Valgdirektoratets policies

Valgdirektoratet har utarbeidet følgende policies med tilhørende prosedyrer:

- "Policy for informasjonssikkerhet"
- "Policy for sikkerhet"
- "Policy for styring og kontroll"

i tillegg til et sett med prosedyrer og retningslinjer, samt implementasjoner som oppfyller prinsipper og retningslinjer gitt i policies.

Kommunikasjon over internett

Kryptering av kommunikasjon over internett

Samtlige av Valgdirektoratets EVA produkter kommuniserer over internett, enten som avsender av informasjon eller som mottaker.

EVA produktene kommuniserer utelukkende på HTTPS-protokollen (Hypertekst Transfer Protocol Secure) der kommunikasjonen skjer over åpne nettverk (internett).

For en nærmere beskrivelse av HTTPS, se [Store norske leksikon](#) sin beskrivelse av protokollen, det gis ingen utdypende forklaring av protokollen i systemdokumentasjonen - annet enn at protokollen brukes.

Sertifikater / PKI

Valgdirektoratet har anskaffet nødvendige sertifikater fra *anerkjente sertifikatutstedere* (CAs) for å understøtte sikker kommunikasjon over internett og ivareta behovet for:

- Autentisering
- Kryptering (asymmetrisk)

For en nærmere beskrivelse av sertifikater/PKI se [Store norske leksikon](#) sin beskrivelse av PKI.

Klientsertifikater

Valgdirektoratet utsteder klientsertifikater som alle som skal kommunisere med EVA produktene må installere, dette er en ekstra sikkerhetsmekanisme for å begrense tilgangen til EVA produktene samt tilleggs-autentisere alle brukere av systemene. Dette påvirker ikke mekanismene beskrevet over.

Funksjonelle moduler

EVA Resultat har ikke funksjonelle moduler da det ikke skjer noen brukerinteraksjon mot EVA Resultat (utover Valgdirektoratets brukere for konfigurasjon og monitorering), EVA resultat tilbyr kun APIer for valgresultat og valgresultatrapporter som bl.a konsumeres av [valgresultat.no](#).

EVA Resultat utfører imidlertid tre funksjoner:

- Utrekning av prognose for valgresultat
- Mandatberegning
- Videreformidling av valgresultat

Mandatberegning

Modulen har ansvaret for å regne ut mandatfordeling i et valgdistrikt og lagre dette i MANDATBEREGNING tabellen. Mandatberegning gjøres i MainMandatBeregning.beregn()-metoden og stegene her er forholdsvis godt dokumentert (i kode og kommentarer). Kort oppsumert er prosessen slik - for et gitt område (land, fylke, kommune):

- 1) Finn stemmetall (summen av FHS og VTS) pr parti
- 2) Distriktsmandatfordeling for fylker/kommuner med stemmetallene funnet i 1)
- 3) Utjevningsmandatfordeling for landet med stemmetallene funnet i 1)

Stemmetallsberegning (opptalt/prognose)

Stemmetall kan som oftest beregnes svært enkelt - simpelthen ved å telle opp de stemmetall som finnes i området. Dette kalles da "opptaltberegning".

Men i noen utvalgte tilfeller så skal man beregne stemmetall basert på en prognose (også kalt PartiAndel-prognose). Tilfellene dette gjelder er

- Landsrapport i ST/FY-valg (1)
- Fylkesrapport i ST/FY-valg (19)
- Kommunerapport for Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger i KO-valg (4)

Av totalt 1500++ rapporter som systemet leverer, så er det kun 20-24 som benytter prognoser. Forklaringen på dette er at prognose er noe som bare gir mening dersom det er meget stor interesse for hva resultatet blir **og** det tar lang tid å telle alle stemmetall **og** det finnes mange tellinger/delområder som er prediktive for sluttresultatet. For mer informasjon om hvordan prognosene blir beregnet, se underkapittelet PA-prognose.

Distriktsmandatfordeling

Distriktsmandatene er enkle å fordele - de forholder seg til Sainte Lagües modifiserte metode. Det eneste man trenger å vite er hvor mange mandater som er til fordeling og stemmetallene for hvert parti. For å gjøre det litt mer informativt har man besluttet å vise mandatrang og kvotient for det siste mandatet partiet har vunnet, i tillegg til kvotient og mandatrang for det hypotetiske neste mandatet partiet ville vunnet dersom det var så mange mandater til fordeling. Disse tallene kan gi en indikasjon på hvilket parti som er nærmest å vinne et mandat til, og hvilket parti som er nærmest å tape et. Dette er bare tilleggsberegninger som ikke påvirker selve mandatfordelingen. I tillegg gjøres det ekstra beregning dersom man er i FY-valg, for da ønsker media at det også blir beregnet hvor mange distriktsmandater et parti ville fått dersom det var ST-valg. Slike ting kompliserer koden litt ekstra. Likevel, i det store og det hele så er denne utregningen uproblematisk.

Utjevningsmandatfordeling

Utjevningsmandatene er noe som kun deles ut i ST-valg på landsbasis (men av samme grunn i som for distriktsmandatene så må beregningen også gjøres i FY-valg på landsbasis). Utjevningsmandatberegningen er litt innfløkt, men forholdsvis godt kommentert. Det finnes også [gode forklaringer på nett](#). Igjen blir det gjort beregninger på "kampen om sistemandatet". Mye av koden går også med til å lagre informasjonen til databasen og oppdaterer data /geografi-modellen.

Partiandelsprognose

Partiandelsprognosen (PA-Prognose) er uten tvil den mest kompliserte delen av systemet. Ønsket fra media er at man allerede kl 2230 på valgnatten skal ha et nokså klart bilde av sluttresultatet, iallefall på landsbasis. Litt utpå natten, rundt kl 01 så vil prognoser basert på rene stemmetall (ST-prognose) være omtrent like god som PA-Prognose. Av grunner som vi skal komme tilbake til, så er PA-Prognose heller ikke særlig god før endel kretser har blitt fullt opptalt (med FHS og VTS). Dette skjer fra kl 19 og utover på valgkvelden, og rundt 2030 til 2130 så vil PA-Prognose være bedre enn ST-prognose. Dermed står vi igjen med et vindu på 3-4 timer hvor PA-Prognose er litt bedre enn ST-prognose, altså mellom kl 21 og kl 01. Dette er sannsynligvis grunn god nok til å fortsette med dette systemet, og departementet har gjentatt at de ønsker å tilby en slik prognose til media/offentligheten.

Hovedidé

Den bærende idé for PA-prognose er følgende:

Framgangen/tilbakegangen for partiene som man observerer i ferdig opptalte områder (også kalt Sample) kan benyttes (direkte) for områder som ikke er opptalt.

Dette er i og for seg sunn fornuft, og burde være rimelig lett å regne ut! Dersom A går fram 3 pp. i de 10 kommunene som er først opptalt, så kommer de også til å gå fram 3 pp. på landsbasis. Imidlertid blir det av forskjellige grunner ganske mye jobb for å gjennomføre denne enkle ideen. Et første problem er f.eks: Hva måler jeg framgang/tilbakegang i forhold til? Man kan tenke seg å benytte forrige valg, men det viser seg at å benytte kun forrige valg som referanse gir en dårligere prognose. Det viser seg faktisk at den beste "holdepunktet" å måle mot er en blanding av flere historiske valg (HS) + forhåndsstemmer (FHS). Ta også i betraktning at vi ikke alltid har FHS (ennå ikke talt opp og ikke kretsfordelt) eller HS (kretser/kommuner/fylker har endret seg, og vi har kanskje ikke klart å konvertere et gammelt valg til lik struktur som et nytt), så blir ting etterhvert litt mer komplisert.

Steg for steg

Hovedidéens gjennomføring kan beskrives i noen steg som dette:

- Finn et partis andel i de ferdig opptalte områdene.
 - Vi kaller denne andelen P_s
- Finn et partis andel i forhåndsstemmene og i historiske valg i disse opptalte områdene:
 - Vi kaller disse andelene P_{sf} , P_{sh1} , P_{sh2}
- Finn et partis andel i de ferdige opptalte områdene, men bruk kun FHS/HS:
 - $P_{s\text{-approx}} = 0.5 \cdot P_{sf} + 0.25P_{sh1} + 0.25P_{sh2}$
- Finn et partis andel i forhåndsstemmene og historiske valg i hele landet/alle områdene:
 - Vi kaller disse andelene P_{nf} , P_{nh1} , P_{nh2}
- Så regner vi ut et partis andel for hele landet/alle områdene, men bruker kun FHS/HS:
 - $P_{n\text{-approx}} = 0.5 \cdot P_{nf} + 0.25P_{nh1} + 0.25P_{nh2}$

Vi har nå 3 uttrykk for partiets andel: P_s , $P_{s\text{-approx}}$ og $P_{n\text{-approx}}$. Da beregnes prognosen slik:

$$P_{\text{prognose}} = P_s - P_{s\text{-approx}} + P_{n\text{-approx}}$$

Muligens er det innlysende, men hvis ikke, så er forklaringen som følger:

Vi kan tenke oss at $P_{n\text{-approx}}$ er en "baseline" for hele landet/alle områder. Det er ifra dette nivået at vi skal legge til en evt. 3 pp. korreksjon for Arbeiderpartiet (som nevnt i forrige avsnitt). Korreksjonen som skal legges til er differansen mellom baseline for Sample ($P_{s\text{-approx}}$) og det ferdig opptalte resultat i Sample (P_s). Vi kan se at ettersom Sample-området blir større og større til slutt er lik hele landet/alle områder, så vil $P_{s\text{-approx}}$ bli lik $P_{n\text{-approx}}$. Dermed kansellerer disse leddene hverandre og vi sitter igjen med P_s , som er rene stemmetall opptalt.

Spesifikasjonen

Alt dette over er beskrevet matematisk Spesifikasjonen for PA-Prognose er gitt av dokumentet "Prognosemodell matematisk beskrivelse.pdf" (forkortet **PMB**). Dokumentet ble skrevet 15 mai 2003 av blant annet Jon Helgeland og beskriver nokså kort og konsist hvordan man skal beregne prognoser, samt endel forhold omkring bruken av disse beregningene. De 3 første kapitlene i PMB beskriver hvordan prognoseberegningene skal gjøres, men på grunn av sin matematiske språkdrakt er det litt uforståelig for en vanlig utvikler. Vi vil her forsøke å gi en mer lettforståelig sammenfatning av disse kapitlene, under forutsetning at leseren sitter med PMB foran seg.

Beregningskjerne

Først begynner man å definere endel størrelser/variable:

- **Y** er alle stemmetall for en fullt opptalt krets, dvs. at det her finnes både VTS og FHS. De kretser som er fullt opptalte ligger i område S (også kalt Sample).
- **X** er stemmetall for en ikke fullt opptalt krets, dvs. at her finnes det HS (historiske stemmer) og kanskje også FHS (FHS skal komme inn tidlig, men i praksis er ikke alle FHS inne før midnatt på valgnatten).
- indeksene **i** og **k** står for krets og parti, og brukes utover i dokumentet. Ser man f.eks. p^k så betyr dette stemmeandelen (p) for det k'te parti.
- indeksen **j** kan ha 4 verdier: 1 = FHS, 2,3 og 4 = HS fra tidligere valg, f.eks. fra 2011, 2007 og 2013. **NB!!** Implementasjonen/koden benytter kun 2 historiske valg (siste og nest-siste), da vi mener at det tredje historiske valget ikke ga noen forbedring, men kostet mye ekstra.

Så kommer 2 sentrale formler/definisjoner:

- partiandelen/stemmeandelen **p** : **alle** stemmer som et parti i én krets får delt på summen av **alle** stemmer for alle partier i én krets.
- partiandelen/stemmeandelen **q** og $j=1$: antall FHS som et parti i én krets får delt på summen av alle FHS for alle partier i én krets.
- partiandelen/stemmeandelen **q** og $j=2-4$: antall HS som et parti i én krets får delt på summen av alle HS for alle partier i én krets.

Legg merke til at **p** gir en korrekt partiandel, siden alle stemmer er opptalt, mens **q** gir en partiandel som baserer på FHS/HS - og er dermed i beste fall er en god indikator på hva sluttresultatet vil bli.

Formler for utregning av stemmeandeler i flere kretser

- Spesielt er det viktig å merke seg **p** beregnet for området S (også kalt Sample) - her regner man ut partiandelen basert på de ferdig opptalte kretsene som vi har (korrekte partiandeler)
- og tilsvarende lages et uttrykk for **q** beregnet for området S - her regner man ut partiandelene basert på FHS/HS (ikke nødvendigvis korrekte partiandeler)

Vi går videre til å lage såkalte vektorer - lister av partiandeler/stemmeandeler: P_i kan da være 0.3, 0.2, 0.5 dersom det finnes 3 partier som har mottatt stemmer i krets i. For Q finnes det fire slike vektorer, én basert på FHS og tre basert på HS. Disse vektorene er viktige for å beregne de såkalte koeffisientene, også kalt beta-koeffisienter:

Vi forestiller oss at vi har mottatt noen opptelte kretser, og vi kan dermed tenke oss at vi har noen P_i vektorer, f.eks:

$$P_1 = 0.2, 0.3, 0.5$$

$$P_2 = 0.1, 0.2, 0.7$$

Videre kan man tenke seg tilsvarende Q-vektorer, 4 stk pr krets. Det er viktig å understreke at man i disse vektorene alltid opererer med de samme partiene i samme rekkefølge

Estimering av koeffisienter

På dette tidspunktet gjøre man et grep for å finne et forhold mellom ferdig opptelt krets (P) og FHS/HS i den samme kretsen - man setter opp en ligning:

$$P_i = a_1 + b_1Q_{1i} + b_2Q_{2i} + b_3Q_{3i} + b_4Q_{4i}$$

Hvis man ser litt stort på dette, så ser man at dette er en ligning hvor det eneste vi ikke kjenner a og b_1 - b_4 og dette blir på en måte løst som en ligning med flere ukjente, man setter opp flere slike ligninger noe som er fullt mulig dersom man har flere opptalte kretser. Resten av side 2 og ned til midten av side 3 handler om hvordan man skal løse disse ligningene. Heldigvis for oss så finnes det programvare som vi bruker (Colt-implementasjonen) som gjør at vi ikke egentlig trenger å forstå detaljene i dette, det holder at vi forstår hovedtrekkene. Et sentralt begrep i denne utregningen er "matrise", fordi ligningene stables opp i matriser (tabeller) som så mates inn i ligningsløseren.

En annen måte å se på ligningen over er at vi forsøker å finne de beste koeffisientene, altså de koeffisientene som gir best samsvar mellom P og Q.

En tredje måte å se på ligningen er å tenke på dette som en regresjonslinje, hvor koeffisientene hjelper å finne den linjen som best passer med de data man har.

Det som er viktig å forstå her, er at selv om vi nå har etablert et forhold mellom P og Q, så gjelder dette forholdet bare for S (ferdig opptalte kretser). Vi kan ikke uten videre bruke koeffisientene for kretser som ikke er i samplet, så vi er fortsatt ikke i mål. På midten av side 3 finner man en formel for å modifisere de beta-koeffisientene vi har funnet i foregående utregning. Modifiseringen tar utgangspunkt i koeffisient-verdier vi har satt "apriori", altså på forhånd. Dette betyr at koeffisientene blir "dratt" mot aprioriverdiene, dog mest i begynnelsen når S er et lite antall kretser. Hensikten med denne prosedyren er sannsynligvis fordi man kan få litt "rare" koeffisienter når S er lite, altså kan man da bruke noen forholdsvis fornuftig satte verdier fra konfigurasjonen.

Et annet moment som bør nevnes, er at hele beregningen av koeffisientene nepper er veldig viktig for hvor god prognosen blir (kanskje den gir 10-15% forbedring). Dette er altså ikke selve hemmeligheten med prognosene (den er langt enklere!) - men noe som vil gjøre prediksjonene basert på FHS og HS litt bedre.

Beregning av prognoser for hele populasjonen

Her har vi kommet til siste del av prognosealgoritmen, nemlig prognosen for de kretser som ikke er i S (ikke ferdig opptelte kretser). Her er PMB'en virkelig kortfattet, så det kan være vanskelig å forstå hva som faktisk skjer her.

1. Beregner **p*** basert på beta-koeffisientene og FHS/HS. **p*** representerer det beste anslag for partiandel i en krets i S basert på FHS og HS (grunnet utregningene av koeffisientene fra forrige kapittel). Grunnen til at konstantleddet (a_1) ikke tas med, er at det likevel ville ha bortfalt i neste regnestykke.
2. Beregner **p** basert på reelle stemmetall, altså den faktiske partiandelen i en krets i S, basert på alle stemmer. Dette er nøyaktig samme uttrykk (og beregning) som ble presentert i første kapittel.
3. Beregner **n*** basert på beta-koeffisientene og FHS/HS. **n*** er ikke vist som variabel i dokumentet, men fremkommer som de siste ledd i (**) uttrykket. **n*** representerer partiandelen for en hvilken som helst krets, også de som ikke er i S (ikke ferdig opptalt).
4. Til slutt regner man ut **$p^\wedge = p - p^* + n^*$** , og dette er partiandelen som prognosen regner ut!

Og i dette siste uttrykket skjer "magien": Vi har regnet ut partiandelen for et parti som er i S på 2 måter, p og p^* . Differansen mellom disse to tallene er å betrakte som en **korreksjon** mellom faktisk/reelt resultat og resultat basert på beta-koeffisienter og FHS/HS. Siden man nå kjenner denne korreksjonen i S, så benytter vi denne samme korreksjonen på alle kretser. Altså kan man lese den siste formelen slik: $p^\wedge = \text{korreksjon} + n^*$.

Ettersom S innbefatter stadig flere kretser (fordi flere og flere kretser blir opptelt), så vil p^* og n^* bli likere hverandre. Til slutt vil man ende opp med at de kansellerer hverandre, og vi får $p^\wedge = p$. Som man kanskje husker er p basert på rene stemmetall, og er slik sett helt korrekt. Dermed kan man se hvordan prognosealgoritmen enkelt og greit konvergerer mot sluttresultat.

Videreformidling av valgresultat

Valgresultater tilbys i form av et API og et sett med rapporter.

valgresultat.no er Valgdirektoratets presentasjon av valgresultater, denne konsumerer API for valgresultater og presenterer disse.

Valgresultatdomenet

EVA Resultat håndterer et begrenset domene - valgresultat, domenet er således begrenset til 2 områder:

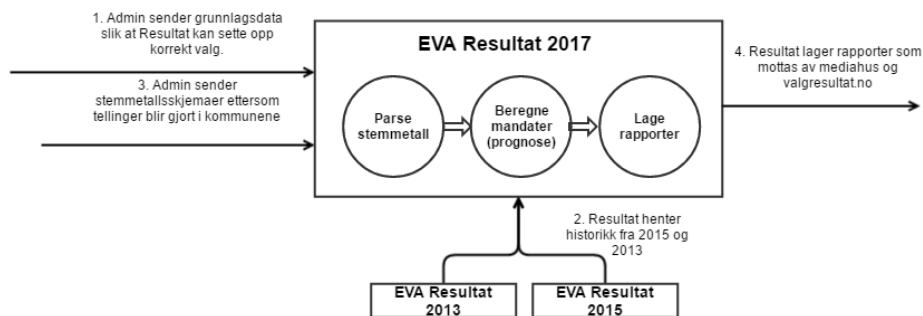
- Valgresultat
- Mandatberegning

Domenene er like som i EVA Admin, se systemdokumentasjon for EVA Admin for detaljer, For implementasjon se beskrivelse se "Datamodell" i kapittelet "Backend".

Arkitektur

Innledning

EVA Resultat har som navnet indikerer ansvaret for å produsere resultater. En måte å se systemet på er som en diger kalkulator som har stemmetall som input og produserer rapporter som output. Følgende diagram viser en forholdsvis abstrakt fremstilling av systemet:

Tallene viser rekkefølgen ting skjer. Først settes systemet opp ved hjelp av grunnlag fra EVA Admin og historikk fra tidligere valg (1 og 2). Deretter starter valget og vi får inn stemmetall og produserer rapporter (3 og 4). Diagrammet viser også hvordan systemet har en avhengighet til tidligere valg. Dette skiller systemet fra EVA Admin, som ikke har noe forhold til historikken. Historikken i Resultat-systemet er viktig av 4 grunner:

- Rapportene inneholder **endringen** i resultat fra siste og neste valg. For å finne denne endringen så må Resultat vite resultatene fra de 2 foregående valg.
- Mandatberegningen trenger å kjenne historikken når den skal lage en prognose på hva stemmetallene blir.
- Testingen av prognosene i mandatberegningen spesielt og Resultat generelt trenger historiske valg som et testgrunnlag (vi klarer ikke å "finne på" et valg)
- Historiske valgresultater er av offentlig interesse, og selv om SSB publiserer historiske valgresultater, så er det tenkelig at Valgdirektoratet kan tilby en langt bedre historisk tjeneste.

Grunnen til at dette nevnes allerede i den første introduksjonen er at Resultat ikke bare er et system for et bestemt valgår, men et system for skal fungere for alle valgår! Det betyr at vi må være ytterst varsom med historiske data og hele tiden ha kjørbare versjoner av alle valg. Pr nov 2016 så kan EVA Resultat kjøre valgene for 2009, 2011, 2013 og 2015 og kjører en simulering av 2017 også.

EVA Resultats utvikling

EVA Resultat oppsto da oppgaven med å beregne prognoser ble flyttet fra SSB til Kommunal- og moderniseringsdepartementet og er så videre overtatt av Valgdirektoratet. Prognosemodellen er i stor grad videreført fra SSBs system.

Applikasjonskonfigurasjon

EVA Resultat konfigureres basert på grunnlagsdata fra EVA Admin, se beskrivelse "Statistiske data - Grunnlagsdata" i kapittel om database. I tillegg konfigureres EVA Resultat med historiske valg, se beskrivelse "Statistiske data - Historiske valg" i kapittel om database.

Applikasjonsarkitektur

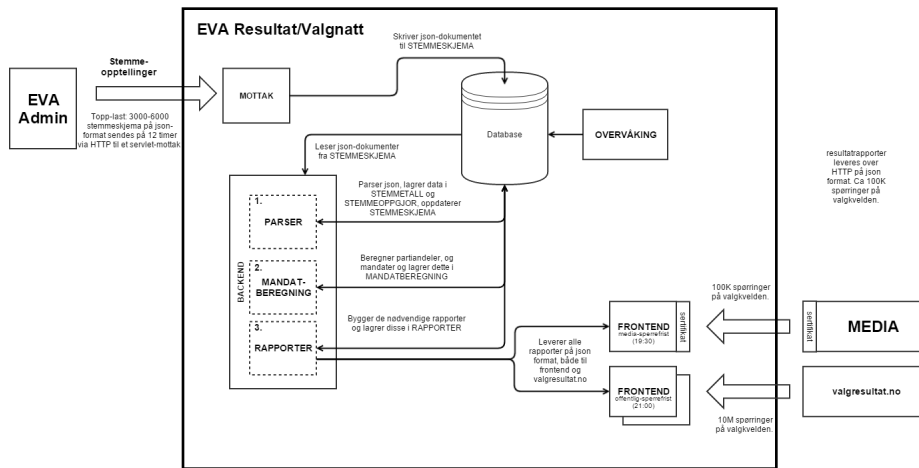
Diagrammet viser de mest sentrale komponentene i EVA Resultat (bokser med heltrukken strek). En komponent i denne sammenheng en selvstendig prosess, enten som en web applikasjon som kjører i en applikasjonsserver, database eller en prosess som er utenfor Valgnatt. De mest sentrale tabellene er også nevnt i tekstene, slik at man ser den viktigste flyten hva angår database les/skriv. Av ting man kan merke seg er at systemflyten går fra venstre mot høyre, og at ingen ytre systemer kan påvirke Backend-prosessen direkte. Det samme prinsippet gjelder overfor EVA, som vi heller ikke kan påvirke, vi bare mottar data derfra. Pilenes retning angir hvem som er klient og server i et forhold, evt. at det både leses og skrives.

Med denne systemarkitekturen oppnår vi følgende ting:

- Skjermner den sentrale prosesseringsloopen i Backend fra direkte ytre påvirkninger
- Lagrer all nødvendig tilstand i databasen mellom hvert steg i prosesseringen

- Skalerbarhet i utheating av rapporter
- Synkron utføring av stegene parsing, prognose og rapporter, da disse må ses i sammenheng

De sentrale komponentene i denne skissen vil bli beskrevet på Komponenter-siden.

Sikring av infrastruktur

EVA Resultat tilbyr API for valgresultater i to kanaler:

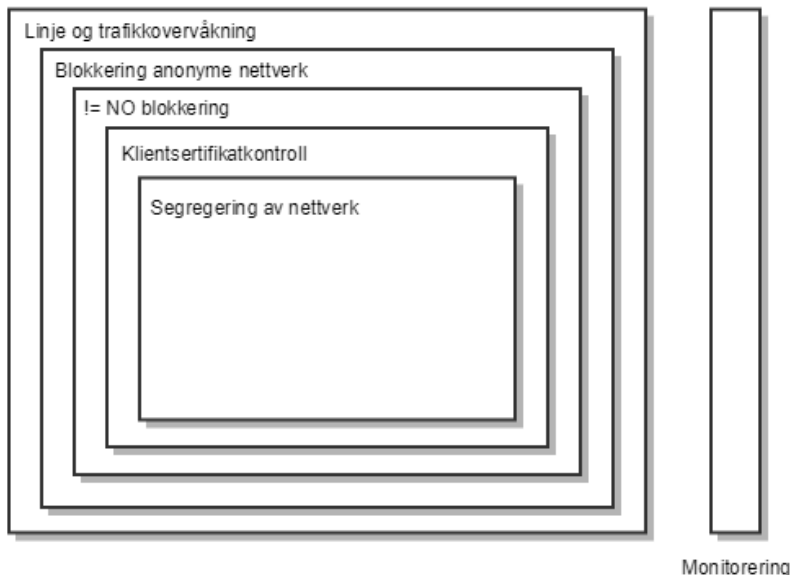
- Åpent - APIet er åpent for almenheten med gitt bruksvilkår
- Lukket - APIet tilbys til medieaktører med særskilt avtale og utvidet support

Kapitlet "tilgangsbegrensning" beskriver den lukkede kanalen til mediaktører.

Tilgangsbegrensning

Tilgang til Valgdirektoratets sentral driftede IT-applikasjoner er regulert gjennom forskjellige mekanismer for å snevre inn hvem som gis tilgang.

Skisse som forenklet illustrerer tilgangsbegrensning gjennom infrastruktur:

Tilgangskontroll

- Geografisk:
 - Tilgang fra anonyme nettverk forsøkes blokkert
 - Tilgang fra andre nasjoner er blokkert
- Personlig
 - Tilgang der man ikke har klientsertifikat utstedt fra valgdirektoratet er blokkert
- Logisk:
 - Tilgang til frontend servere er beskyttet av brannmur / i VLAN
 - Tilgang fra frontend til backend server er beskyttet av brannmur / i VLAN
 - Tilgang fra backend til database er beskyttet av brannmur i/VLAN
 - Frontend/backend er koblet i nodepar og isolert i VLAN

Monitorering

Alle ledd monitoreres med varslinger ved avvik

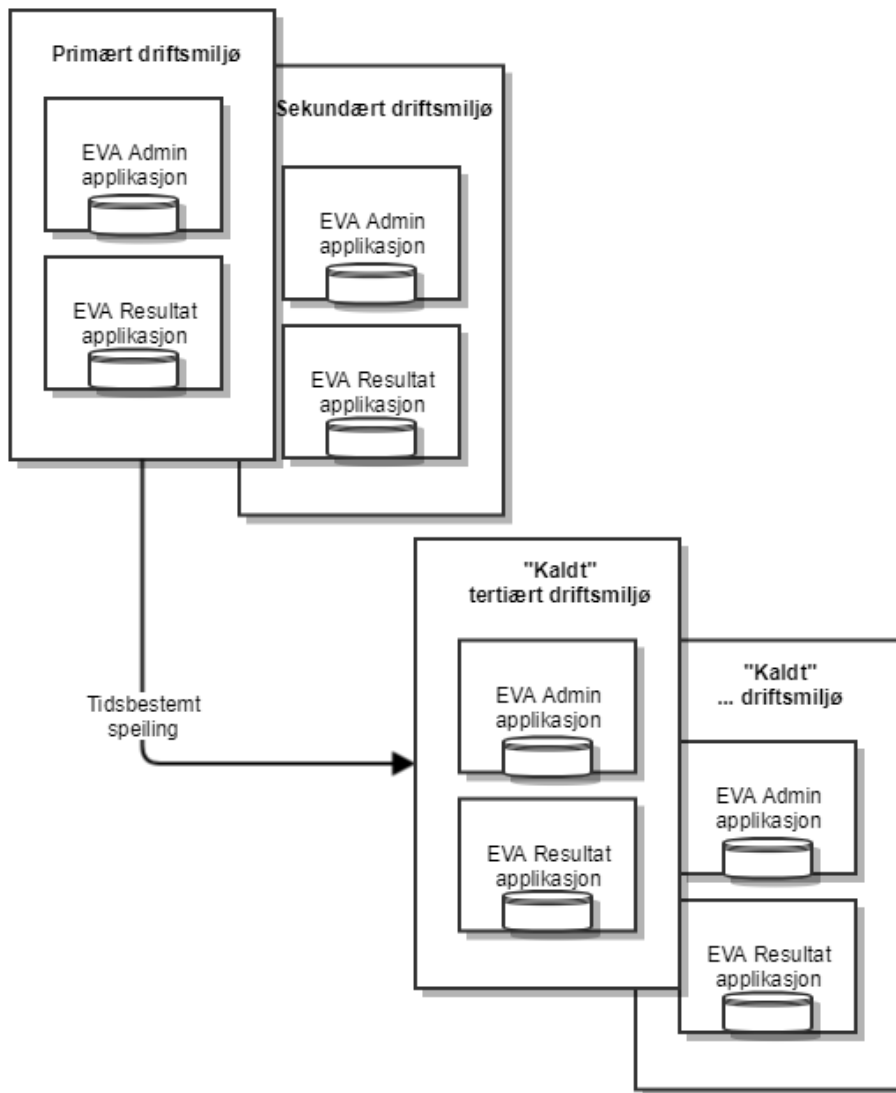
Merknad til "Tilgangskontroll":

EVA Resultat avviker fra denne beskrivelsen ved at frontend *ikke* har tilgang til backend - backend pusher, frontend forespør aldri. Se for øvrig beskrivelse i kapittelet

Redundans

Valgdirektoratets sentralt driftede IT-applikasjoner er sikret mot brudd i tjenestene med redundans for driftsmiljøene for disse applikasjonen.

Skissen illustrerer prinsippet for redundans av driftsmiljø

I en krise eller beredskapssituasjon hvor det primære driftsmiljøet ikke lenger fungerer vil man kunne ta i bruk det sekundære driftsmiljøet i løpet av svært kort tid. Miljøet speiler det primære driftsmiljøet i sanntid og således umiddelbart er klart til bruk uten datatap.

Om det sekundære driftsmiljøet ikke lenger fungerer vil man kunne ta i bruk det tertiære driftsmiljøet etter noe lenger tid. At miljøet er "kaldt" betyr at det ikke speiler produksjonsmiljøet i sanntid og ikke umiddelbart er klart til bruk.

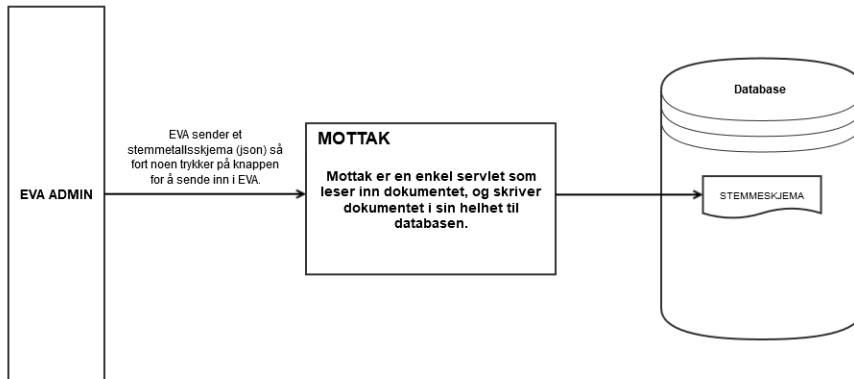
Moduler i EVA Resultat

Mottak

Mottak er en enkel servlet som leser inn stemmetalldokumentene fra EVA Admin og skriver dette til STEMMESSKJEMA tabellen i databasen. Et naturlig spørsmål er hvorvidt dette rettferdiggjør en egen web applikasjon og hvorfor akkurat en web applikasjon? I forrige versjon skrev EVA Admin rett til en tabell i databasen, så hvorfor ikke slik nå? Det korte svaret er fordi vi ønsker et robust mottak, med færrest mulige feilkilder som kan påvirke EVA Admin. Et litt lengre svar kan oppsummeres slik:

- EVA Admin kan sende en enkel HTTP-request istedet for å benytte en databasedriver (enklere).
- EVA Admin kan forvente høy oppetid på mottaket, fordi mottak kun er avhengig av at applikasjonsserveren og databasen er oppe - ingen avhengigheter til annen prosessering i Valgnatt
- Mottaket virker ikke inn på annen prosessering i Valgnatt - eller visa versa.

Det ble vurdert som sikkerhetsmessig gunstig at EVA Admin sender til EVA Resultat, i stedet for at EVA Resultat henter fra EVA Admin - på den måten er EVA Admin fullstendig skjermet fra inngående trafikk.

Backend

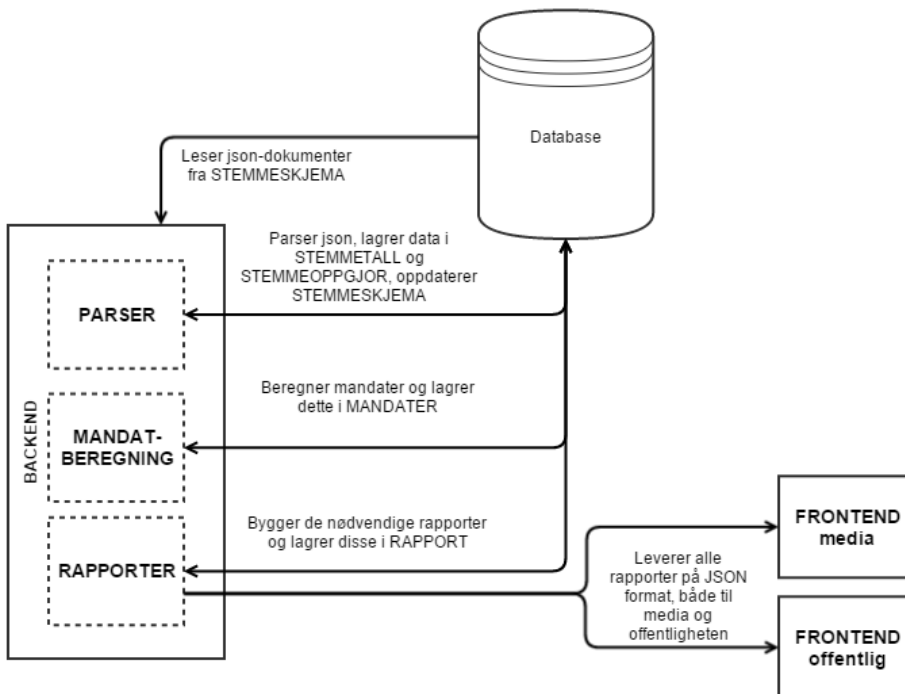
Backend er selve motoren i Valgnatt. Denne prosessen er skjernet fra utenforliggende systemer, og forholder seg hovedsaklig til databasen. Når rapportene er ferdigprodusert så sendes de ut over en HTTP-kobling til evt. "lytteposter" (Frontend/valgresultat.no). "

Et viktig grep i prosesseringen i Backend er synkron håndtering, dvs. at først henter man ut alle stemmetallsdokumenter og parser alle data, deretter beregner man mandater og til slutt lages alle nødvendige rapporter. Tiden det tar for å regne ut mandater og lage rapporter er ikke veldig påvirket av antall stemmetallsdokumenter som kommer inn, mandatberegningen tar omtrent like lang tid uansett, mens det kan bli **litt** flere rapporter å beregne dersom det kommer mange stemmetallsdokumenter samtidig. Dette betyr at det bare er selve parsingen av dokumenter som påvirkes av antall dokumenter. Dette gjør igjen at uansett hvor mange dokumenter som blir prosessert, så vil alltid Backend-prosessen holde tritt med innkommende antall dokumenter, så lenge det kommer litt færre enn pr sekund enn det parseren kan parse pr sekund. Slik situasjonen er i dag forventer vi det kommer maks 10000 stemmetallsdokumenter i løpet av 24 timer. Parse-prosessen kan håndtere minimum 1 million i samme periode, hvilket skulle gi en ytelse som er 100 ganger mer enn nødvendig.

Hovedloopen finner man i MainBackend klassen som gjør følgende steg:

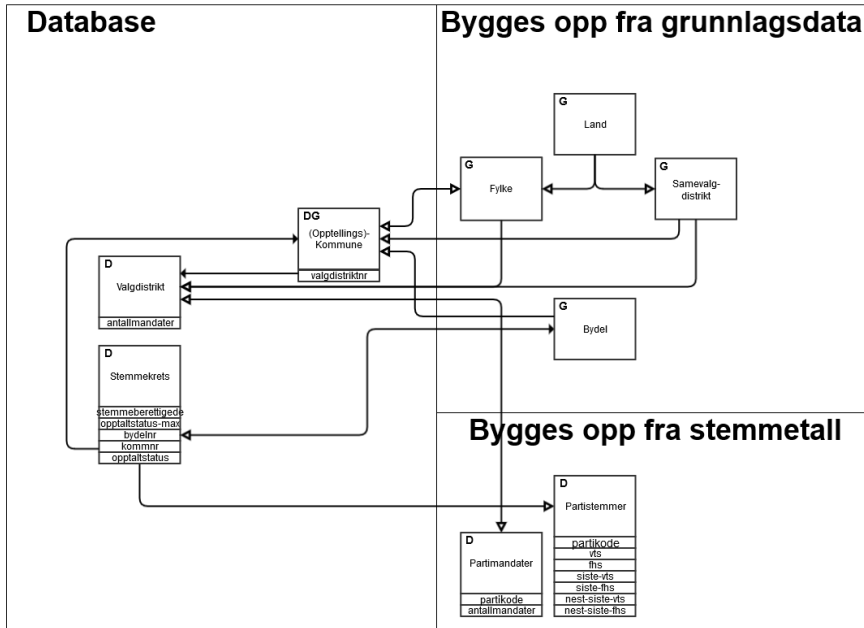
1. Kjør parsing for hvert dokument som ikke er parset (MainParser)
2. Kjør mandatberegning (MainMandatBeregning)
3. Kjør rapportering basert på hvilke dokumenter som har kommet inn (MainRapport)

Se undersider for mer informasjon om hvert steg i prosessen

Datamodell

Backend har en datamodell (ligger i database.geografi-pakken) som brukes i alle sub-komponenter. Under vises en tegning av datamodellen. Man kan aksessere datamodellen ved å hente ut et valg fra GrunnlagsdataCache. Denne datamodellen er kritisk viktig fordi den inneholder alle data som trengs for å bygge rapportene. Dvs. at datamodellen samler grunnlagsdata og stemmetallsdata. Prosessen for hvordan dette skjer er **forholdsvis** ukomplisert, men det kan nok ta en del tid å få full oversikt. I hovedsak så lastes grunnlagsdata inn først og så lastes stemmetallsdata på nytt hver gang det kommer et nytt stemmeskjema inn.

Hovedpoengene her er følgende:

Domene-konseptene er markert med D under. Med domene-konsept mener vi et element som er helt nødvendig fra et valgteknisk ståsted. I tillegg har vi geografiske strukturer (markert med G). Slike strukturer er nødvendige fordi vi ønsker rapporter for et slikt område. Av modellen nedenfor kommer det fram at vi laster opp domenestrukturene fra databasen, og bruker dette deretter til å bygge resten av objektmodellen. Det går også fram at vår geografiske modell har koblinger til domeneobjektene, og at kommune har en særlig sentral stilling. Det kan også nevnes at det finnes en superklasse som heter "Område" for følgende objekter: Land, Fylke, Samevalgdistrikt, Kommune, Bydel, Stemmekrets. Dette gjør at vi i veldig mange tilfeller (særlig når vi skal generere rapporter) kan behandle ethvert område på en generell måte.

Modellen over er komplett for hver valgtype og hvert valgår, slik at når EVA Resultat starter opp, så lastes alle tidligere grunnlag inn. Dette er i noen grad nødvendig, først og fremst for å kunne hente ut en del opplysninger om gamle valg.

Pilene som er hvite markerer en kobling som gjøres etter at databasen er lest inn gjennom Hibernate, dvs. at disse koblingene bygges opp i gjennom GrunnlagsdataService/Land-klassene.

Database

Det finnes i hovedsak 2 typer informasjon i databasen

- Statistiske data som settes ved oppsett av et valg, som igjen kan deles i 3 kategorier:
 - Grunnlagsdata
 - Historiske data
 - Annet
- Dynamiske data, data som kommer underveis i valget

Skillet mellom grunnlagsdata og historiske data er litt kunstig, fordi vi trenger noe historikk i grunnlaget for å sette opp et nytt valg. Dette skyldes at vi skal beregne endringer i resultatene fra foregående valg.

Statistiske data - Grunnlagsdata

Grunnlagsdata inneholder data som for det meste kommer fra EVA Admin før hvert valg. Valgdirektoratet konfigurerer EVA Resultat med historiske data basert på uttrekk av denne informasjonen fra EVA Admin.

- geografisk informasjon hentes fra følgende tabeller

- stemmekretser
- valgdistrikter
- kommuner
- bydeler
- mandat/kandidat-informasjon (valgdistrikter, kandidater (brukes bare i ST/SA-valg))
- partilister (partilister - hvilke partier finnes)

Statiske data - Historiske data

Historiske data ligger lagret i csv-filer som følger med prosjektet år for år. Valgdirektoratet tilfører historiske data til EVA Resultat etter hvert gjennomførte valg. Dermed er systemet igjen klart for et nytt valg om 2 år. De fleste tabellene tar med valgår som en del av nøkkelen, og slik sett legges det bare til nye rader etterhvert som årene går. Historikken bygges opp ved å legge til nye data fra årets valg. Men det finnes 3 tabeller som er et unntak fra dette - dette er tabeller som manipulerer historikken til å passe inn med årets valg (tenk på hva som skjer om kommuner slår seg sammen, og lignende tilfeller). Grunnen til at vi trenger slike tabeller er vi ønsker lett tilgang til sammenlignbare data for forrige/siste og forrige-forrige/nextsiste valg i alle rapporter.

- "ren" historikk:
 - historiske stemmeresultat (historikk_stemmetall)
 - historiske antall stemmeberettigede (stemmekretser)
 - historiske antall mandater (historikk_mandater)
 - historisk geografi (stemmekretser, valgdistrikter, kommuner)
 - historisk valg-informasjon (kandidater)
- manipulert/modifisert historikk for de foregående 2 valg:
 - historisk stemmeresultat (historikk_stemmetall_mod)
 - historisk antall stemmeberettigede (historikk_stemmeberettigede_mod)
 - historisk antall mandater og fordeling av mandater (historikk_mandater_mod)

Statiske data - Annet

- flyway-info (schema_version)

Dynamiske data

Dynamiske data er kan grovt sette mappes til de 3 delene av Backend-systemet: Mottak håndterer stemmeskjema og leser stemmetall. MandatBeregning gjør mandatberegninger og Rapport lager selvsagt rapporter.

- Stemmeskjema (stemmeskjema)
- Stemmetall (stemmetall, stemmeoppgjør)
- Mandatberegninger (mandater, mandatberegning_logg)
- Rapporter (rapporter)
- Tilstand (tilstand - her settes parametre for systemets tilstand som skal persisteres, slik som om systemet er i prognosemodus)

Frontend

Frontend er en server som gjør et par ting:

- Kommuniserer med Backend-server og sørger for å hente opp alle rapporter som Backend lager
- Rapportene fra Backend kommer batchvis (i et JSON-dokument) - Frontend deler opp disse og cacher dem. I tillegg gjør Frontend litt prettifying på rapportene for at de skal se best mulig ut.

Integrasjoner

Se kapittel "Mottak"

Vedlegg

API-beskrivelse valgresultater

API-beskrivelsen er pr. 24.04.2019, brukervilkår er definert på valgresultat.no i "Om valgresultat.no".

Pronosemodell matematisk beskrivelse

Pronosemodell matematisk beskrivelse.pdf